

TANULÁSMÓDSZERTAN

HELYI TANTERV

A GIMNÁZIUM 9. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

Tanulásmódszertan

Készült a 2020-as NAT-hoz rendelt kerettanterv alapján.

A tanulás megtanítása elengedhetetlen feladata az iskolának. Olyan befektetés, amely a tanuló és a pedagógus számára egyaránt megtérül. A 21. század társadalmi kihívásai és munkaerőpiaci elvárásai nyomán már nem csupán a gyermekévekben, hanem élethosszig tanulunk, folyamatosan képezzük magunkat. Ahhoz, hogy ez minél eredményesebb legyen, már az iskolában célszerű elsajátítani azokat a tanulástechnikai módszereket, amellyel a gyerekek képessé válnak a számukra legmegfelelőbb módon ismereteket elsajátítani, elmélyíteni. E tanulásszervezési technikák önmagukban azonban nem elegendők: ahhoz, hogy a megszerzett elméleti tudást a diákok alkalmazni is képesek legyenek, szükséges az önismeretük, önálló kritikai gondolkodásuk és a kommunikációs készségük fejlesztése is. Ezek elsajátítása természetesen nem korlátozódik csupán erre a tantárgyra, hiszen olyan kulcskompetenciák ezek, amelyeknek a fejlesztése a teljes oktatási rendszerünk komplex, kiemelt feladata. Ám a tanulásmódszertan óra keretein belül lehetőség nyílik arra, hogy mélyebben, tudatosabban ismerjék meg a gyerekek önmagukat, reflektáljanak saját működésükre és ha kell, a megszerzett ismeretek birtokában változtassanak eddigi gyakorlatukon saját sikerük érdekében.

Tanulásmódszertan helyi tantervünk struktúrája tehát alapvetően az alábbi fő tematikus elemek mentén szerveződik:

- tanulástechnika – módszertani ismeretek
- kommunikációs technikák
- önismeret
- kritikai gondolkodás fejlesztése

Kulcskompetenciák:

A tanulás kompetenciái: Az egész tananyag célja e kompetencia fejlesztése a tanulási stílus egyéni megismerése által, tanulási technikák elsajátításával és a tanulási önreflexió kialakítása a gyerekekben.

A kommunikációs kompetenciák: Egy egész tantárgyi blokkot szánunk az évben a tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztésére – szóban és írásban egyaránt. A szóbeli feladatok és az év végi írásbeli projektmunka mind azt a célt szolgálják, hogy a tanév végére a gyerekek tudatos nyelvhasználóvá váljanak, értsék és megértsék a szavak erejét.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tananyagban hangsúlyt fektetünk a logikus következtetés, érvelés, megértés, szövegfelépítés elsajátítására, ezzel fejlesztve a diákok matematikai-gondolkodási készségeit.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: külön tantárgyi blokkot szántunk az önismeret témakörének, melynek lényeges szerepe van társas kapcsolataink alakulásában. E kompetenciákat azonban nemcsak explicit a tananyagban, hanem implicit módon: a munkaforma (páros – csoportos) megválasztásával is célunk segíteni.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: a félév végi beadandó projektmunka célja jelentős részben arra irányul, hogy a gyerekek kreatív önkifejezése szabadon megnyilvánulhasson, reflektáljanak önmagukra és a saját működésükre.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: az élethosszig tanulás és rugalmasság a 21. századi munkaerőpiac egyik legfőbb igénye. Ahhoz, hogy ennek meg tudjanak felelni a jövő munkavállalói, képesnek kell lenniük arra, hogy birtokában legyenek a tanulás stratégiai és elméleti módszereinek. Az e tantárgy során megszerzett ismeretek ezeket a kompetenciákat erősítik.

Módszerek:

A tanulás tanítása során olyan munkaszervezési módokat részesítünk előnyben, ami elősegíti a tanulás belső motivációjának kialakítását, fejlesztését. Építünk a diákok eddigi ismereteire, ám törekszünk arra, hogy ezeket az eddig megszerzett tapasztalatokat, ismereteket új rendszerbe illeszkedve, tágabb keretben tudják értelmezni. A tanév során minden diák megismeri saját komplex tanulási stílusát, ehhez kapcsolódóan ismereteket és tapasztalatot szerez arról, hogy milyen gyakorlati módszerek segítségével tud a leghatékonyabban teljesíteni. A tanév során hangsúlyt fektetünk a kommunikációs készségek fejlesztésére, valamint az önismereti foglalkozások keretein belül törekszünk arra, hogy életkorunknak megfelelően egyre jobban képesek legyenek reflektálni önmagukra.

Célok:

- A tanuló ismerje és értse a saját tanulási stratégiáit
- Képes legyen önmagára, saját működésére reflektálni, ha kell, korrigálni
- Kialakuljon benne egy pozitív attitűd, belső motiváció a tanulás iránt
- Képes legyen együttműködni társaival, a vitás kérdéseket belátó módon, erőszakmentesen rendezze
- Képes legyen az önálló, hatékony tanulásra

A számonkérés módszerei, értékelési elvek:

A számonkérés és értékelés alapja az órai munka, illetve félévenként egy projektmunka elkészítése. A fejlesztő-segítő tanárszerepből adódóan azonnali visszacsatolást kapnak a tanulók a munkájukról óráról órára. Önellenzés útján saját fejlődési ívüket is figyelemmel kísérhetik, amelyről a féléves projektmunka során, önreflektív módon adnak számot.

A taneszközök kiválasztásának elvei és módjai:

A pedagógus a z egyes tematikai egységek, témakörök megvalósításához, a foglalkozások levezetéséhez, a tematikának megfelelő, eszközöket használ, pl: PPT-vel, kiselőadásokkal, élménybeszámolókkal, fejlesztő játékokkal, feladatokkal teszi színessé a tanórákat.

Munkaforma: önálló egyéni, páros és kiscsoportos munkavégzés.

A 9. évfolyamon a Tanulásmódszertan tantárgy alapóraszám: 36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

TANULÁSI ÖNISMERET	6 óra
TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK	4 óra
TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	2 óra
TANULÁSI MÓDSZEREK, ELJÁRÁSOK, TECHNIKÁK	14 óra
KOMMUNIKÁCIÓ	10 óra

TANULÁSI ÖNISMERET

Tematikai egység	Tanulási önismeret	Órakeret 6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adottságok, hajlamok, képességek, készségek szerepének bemutatása. Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődés felmérése, alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Öröklődés és környezet</p> <p>Amit hozunk, és amit szerzünk.</p> <p>Adottságok, hajlamok, képességek, készségek.</p> <p>Lehetőségek, korlátok, tehetség, antitalentum.</p> <p>Tanulásvizsgálati kérdőívek – önvizsgálat</p> <p>Önbizalom, akarat, siker, kudarc.</p> <p>Önismeret</p> <p>Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat.</p> <p>Tanulási típusok. Szeretett/nem szeretett tantárgyak</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öröklődés, környezet, önismeret, énkép, tanulási stílus, olvasási szokás, tanulási attitűd.	

TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK

Tematikai egység	Teljesítménypróba	Órakeret 4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kognitív képesség, beszéd és olvasás teljesítménypróbái.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Kognitív képesség teljesítménypróbái</i></p> <p>Hol tartok? Erősségeim, gyengeségeim.</p> <p>Figyelem: monotoniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás.</p>		

<p>Emlékezet: szövegtanulás (vers, próza).</p> <p>Fejlesztés, önfejlesztés.</p> <p><i>Beszéd- és olvasásteljesítménybeli próbák</i></p> <p>Szóbeli szövegalkotás: félproduktív beszéd (történetmesélés).</p> <p>Spontán beszéd.</p> <p>Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, monotóniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás, emlékezet, szövegtanulás, gondolkodás, szóbeli szövegalkotás, félproduktív beszéd, spontán beszéd, néma értő olvasás,

TANULÁSI PROBLÉMÁK

Tematikai egység	Tanulási nehézségek	Órakeret
		2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tanulási nehézségek feltárása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>A tantárgyak jellege: hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok.</p> <p>Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete. Mi okoz nehézséget nekem a tanulásban?</p> <p>Önfejlesztési tervek.</p>		
Kulcsfogalmak	Tantárgyi jelleg, hasonlóság, különbözőség, tantárgyi szimpátia, antipátia.	

Tematikai egység	Tanulási módszerek, eljárások, technikák	Órakeret
		14
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A módszerek szerepének bemutatása. Ráhangolás, hangulatteremtés.</p> <p>Szövegfeldolgozási módszerek megismertetése, gyakorlása. Felkészülés a szóbeli szereplésre. Felkészülés az írásbeli munka elkészítésére. Rögzítés.</p> <p>Önellenőrzés.</p>	
<i>A módszerek szerepe</i>		
<p>Hatékony, időtakarékos tanulás. „Eszköztudás”, napi rutin.</p> <p><i>Ráhangolódás, hangulatteremtés, körülmények.</i></p>		

A munkakezdés nehézségei. Rendszínálás, előkészületek, koncentrációs és meditációs gyakorlatok, Időterv készítése, időmérleg, célmeghatározás, tantárgyi sorrend.

Pihenés

A tevékenységváltások jelentősége. Kikapcsolódás, átkapcsolás – visszakapcsolás, lazítás.

Egészség, betegség, alvás.

Szövegfeldolgozási módszerek

Könnyű és nehéz szövegek. Aláhúzás, kulcsszavak kiemelése, szövegkiemelés. Vázlatkészítés, kulcsszó-vázlat. Jegyzetelés írott szövegből. Kivonatolás. Elhangzó szöveg jegyzetelése. Emlékeztető. Gondolati térkép készítése. Címmeditáció, előregondolkodás, kérdések megfogalmazása, problémafelvetés, anyaggyűjtés, böngészés. A háromszori átolvasás. Tájékoztató olvasás (skimming). Áttekintés (holisztikus látásmód, rész és egész). Elemző olvasás. Ismétlő olvasás (futó olvasás). Kritikus olvasás. Kereső olvasás (skipping). Félhangos olvasás. Utánaolvasás (többkönyvűség). Ábraértelmezés, táblázatolvasás, képelemzés. Fogalom-meghatározás, definícióalkotás, leírás, körüljárás, magyar-magyar szótár készítése, szótárzás, forráselemzés, csoportosítás, osztályozás.

Felkészülés szóbeli szereplésre

A megszólalás feszültsége. Felelet, feleletterv, kutyanyelv. Tantárgyi beszámoló. Átfogó témavázlat. Témaismertetés, értekezés, kiselőadás. Vita, érvelés, hivatkozás, cáfolat. A lámpaláz leküzdése.

Felkészülés az írásbeli munka készítésére

A „műves munka” feltételei. Dolgozat, esszé, értekezés, tanulmány. Gondolati vázlat készítése. Egyéni kutatómunka. Íráskép, íráskészség.

Ismeretrögzítés

Emlékezés, felejtés. Memorizálás, szövegtanulás, verstanulás, adatok és évszámok megjegyzése, imagináció, belső képkészítés, mnemotechnikák.

Önellenőrzés

Megtanulás, biztos tudás, jó alapok. Visszamondás (elolvasás-elmondás), átfogalmazás (parafrazeálás). Próbafelelet. Magyarázat. Tanítva tanulás. Összegzés (tömörítés). Kérdései vázlat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatékonyság, időtakarékoság, tanulás, rendszínálás, előkészület, koncentráció, kikapcsolódás, átkapcsolás-visszakapcsolás, lazítás, relaxáció, autogén tréning, jóga, jegyzetelés, gondolati térkép, felelet, feleletterv, dolgozat, esszé, értekezés, tanulmány, memorizálás, szövegtanulás, verstanulás, mnemotechnika, megtanulás, biztos tudás.
------------------------------------	---

Tematikai egység	<p style="text-align: center;">Kommunikáció</p> Kommunikációs zavarok és leküzdésük a személyközi és csoportközi életben	<p style="text-align: center;">Órakeret</p> 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs zavarok okainak tudatosítása. Szükségletek, érdekek és kommunikálásuk szerepének felismertetése. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés megkülönböztetése, megfelelő magatartásformák alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Kommunikációs zavarok keletkezése</i></p> Kommunikációs zavarok megjelenési formái, típusai. Kommunikációs zavarok keletkezésének háttere. Kódolási és dekódolási nehézségek a kommunikáció során (becsomagolás és kicsomagolás). A kommunikációs zavarok tudattalan közlése: a metakommunikáció. A társadalom kulturális rétegződésének szerepe a kommunikációs zavarok létrejöttében. <i>Szükségletek, érdekek és kommunikálásuk</i> A kommunikációs zavarok mint konfliktusjelzők és konfliktusforrások. Konfliktustípusok. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés. Erőszakmentes kommunikáció Stratégiák: empátia és értő figyelem; asszertivitás, én-üzenetek; együttműködés, problémamegoldás, közvetítés; mediáció (pártatlan közvetítés). Konstruktív magatartás problémahelyzetekben. A hazugság mint kommunikációs zavar. A szélhámosság mint kommunikációs bravúr. Kommunikációs zavarok leküzdése, konfliktusok megoldása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs zavar, kódolási és dekódolási nehézség, szükséglet, érdek, konstruktív és destruktív konfliktuskezelés.	